

Källhänvisningar i släktforskningen

Michael Lundholm

28 augusti 2011

Inledning

1. Varför källhänvisningar?
2. Källhänvisningar och syftet med forskningen
3. En vanlig och FARLIG metod för källhänvisningar
4. Grundmodell för utformning av källhänvisningar
5. Kan man förenkla källhänvisningen?
6. Källhänvisningar när handlingar upprättas i mer än ett exemplar
7. Kort om digitala tjänster
8. Två exempel för att illustrera källhänvisningarnas vikt

Varför källhänvisningar?

Vad är kvalitet i släktforskningen?

- Forskning utförd av kompetenta släktforskare? (Gillingstam och Möller?)
- Forskning som meddelar sanna uppgifter?
- Forskning som är kontrollerbar!

Varför källhänvisningar?

Kontrollerbarhet:

- Vem som helst skall kunna återupprepa forskningen och komma till samma resultat med användning av samma källor och metoder.
- Samma källor kan bara användas om källorna är angivna med tillräcklig noggrannhet.
- När påståenden kan kontrolleras mot angivna källor kan de också kritiseras och felaktigheter korrigeras.
- Reproducerbarhet!

Varför källhänvisningar? (forts.)

- Reproducerbar släktforskning är inte beroende av tilltro till släktforskarens kunnande.
- Förtroendet ligger istället i den dokumentation av metoder och källor som källhänvisningarna utgör. Om källor alltid anges behöver heller ingen råka ut för att känna sig ifrågasatt då ej angivna källor efterfrågas.

Källhänvisningar och syftet med forskningen

- Bör noggrannheten i källangivelsen bero på syftet med forskningen?
- Om man bara forskar för eget nöje, utan ambition att presentera resultaten för andra, kan man då vara mindre noggrann?
- Är det bara när man skall presentera för andra (hemsida, Anbytarforum, släktbok) etc som man måste vara noggrann?

Källhänvisningar och syftet med forskningen (forts.)

- Det är när man dokumenterar sin egen forskning som man måste vara som mest noggrann och detaljerad
- Varför?
 - Man måste själv kunna kontrollera sina egna resultat
 - Med noggrant dokumenterad forskning kan man alltid välja en mindre ambitiös och mindre detaljerad presentation av sina källor ...
 - ... exempelvis för släktingar som i bästa fall är intresserade av resultaten men inte bryr sig om hur man kommit fram till dem ...
 - ... eller tex på hemsidan då man kan tillgripa förkortningar mm
 - ... men aldrig tvärtom!

Källhänvisningar och syftet med forskningen (forts.)

- Men om man inte bryr sig om att dokumentera sina källor så att uppgifterna kan kontrolleras?
- Jag tycker att man då skall fråga sig varför man håller på med släktforskning!
- Släktforskning är en hobby för de flesta . . .
- . . . men villkoren för att kunna veta om något är sant eller inte är desamma som för exempelvis professionella historiker

En vanlig och FARLIG metod för källhänvisningar

- Många använder "f" för födelsebok, "d" för dödbok, "v" för vigselbok för att ange källan till födslar, dödsfall respektive vigslar.
- Möjlig för presentation, men farlig vid registrering!
- Metoden förutsätter i praktiken att födelsen finns registrerad på förväntad plats i födelseboken etc för den aktuella socknen.
- Metoden är OANVÄNDBAR om t.ex.
 - källan för födelsen inte är den aktuella födelseboken (och motsvarande för dödsfall och vigslar)
 - en man ska ange en annan typ av händelse (t.ex. yrke, flytt etc)
 - om den aktuella notisen innehåller överskottsinformation (t.ex. dödsnotis om föräldrar)
- För att hantera alla dessa fall behövs en mer utförlig modell för källhänvisning.

Grundmodell (forts.)

Landsarkivet i Uppsala, Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län
(SE/ULA/10414), F:3b Död- och begravningsbok 1762-1775, 8 januari
1765.

- Landsarkivet i Uppsala (Arkivinstitution)
- Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län (Arkivbildare)
- SE/ULA/10414 (Arkivbildarens referenskod i Nationell arkivdatabas NAD)
- F:3b Död- och begravningsbok 1762-1775 (Arkivhandling)
- 8 januari 1765 (Hänvisning till var i arkivhandlingen uppgiften hittas)

Grundmodell (forts.)

Arkivinstitution Den institution där arkivet förvaras, t.ex. Riksarkivet eller ett landsarkiv.

Arkivbildare En institution genom vars verksamhet ett arkiv uppstår, t.x. en socken/församling, domstol, länsstyrelse.

Arkivhandling Handling som arkiverats. Dokumenterar vanligen olika slags händelser. T.ex. dödbok, domstolsprotokoll eller mantalslängd

Arkivförteckning Sökmedel vari ett arkivs innehåll redovisas. Förvaras hos arkivinstitutionen.

Hänvisning i arkivhandlingen Oftast sidnummer, bladnummer eller datum.

Läs mer: A. C. Ulfsparre (red.), 1995, Arkivvetenskap, Studentlitteratur, Lund.

Grundmodell (forts.)

Nationell Arkivdatabas NAD (www.nad.ra.se):

The screenshot shows the search results for 'husby kyrkoarkiv' in the National Archives Database (NAD). The page includes a navigation bar with links like 'Start', 'Aktuellt', and 'Arkivguide'. The search results are displayed in a table with columns for 'Typ', 'Referenskod', 'Titel', 'Tillhör arkiv', and 'Institution'. There are 16 results in total, with the first 9 shown on this page.

Typ	Referenskod	Titel	Tillhör arkiv	Institution
1 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133200026	Husby	Husby	Svensk Arkivinformation Ramsele
2 Arkiv	SE/ULA/10414	Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län	Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län	Landsarkivet i Uppsala
3 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133010080	Husby-Långhundra	Husby-Långhundra	Svensk Arkivinformation Ramsele
4 Arkiv	SE/ULA/10417	Husby-Långhundra kyrkoarkiv	Husby-Långhundra kyrkoarkiv	Landsarkivet i Uppsala
5 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133040038	Husby-Oppunda	Husby-Oppunda	Svensk Arkivinformation Ramsele
6 Arkiv	SE/ULA/10418	Husby-Oppunda kyrkoarkiv	Husby-Oppunda kyrkoarkiv	Landsarkivet i Uppsala
7 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133040039	Husby-Rekarne	Husby-Rekarne	Svensk Arkivinformation Ramsele
8 Arkiv	SE/ULA/10419	Husby-Rekarne kyrkoarkiv	Husby-Rekarne kyrkoarkiv	Landsarkivet i Uppsala
9 Arkiv	SE/SSA/1517	Husby-Sjuhundra kyrkoarkiv	Husby-Sjuhundra kyrkoarkiv	Stockholms stadsarkiv

Grundmodell (forts.)

Start | Aktuellt | Arkivguide | Om NAD | För dataleverantörer

Sökhjälp | FAQ | Ny sökning | Senaste sökningen

NATIONELL ARKIVDATABAS
VERSION 1.5.1.11

10414 Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län

Se även: SE/SVAR/ULA-133200026 Husby

Kartor och ritningar

- A I Husförhörslängder
- A II Församlingsböcker. Bunden serie (Husby kbfd 19)
- A III Böcker över obefintliga
- A IV a Församlingsliggare
- A IV b Obefintligregister
- A IV c Emigrantregister
- A IV d Personakter för avlidna och dödförklarade
- A V Församlingsregister
- A VI a Avgångsregister
- B Flyttningslängder
- C Födelse- och dopböcker
- D I Längder över nattvardssungdom (konfirmationsböcker)
- D II Längder över nattvardsgäster (kommunionlängder)
- E I Lysnings- och vigselböcker
- E II Äktenskapsböcker
- F Död- och begravningsböcker**
 - [H0001] 1653 - 1686
 - [H0002] 1687 - 1697
 - 1 1698 - 1729
 - 2 1730 - 1746
 - 3 a 1747 - 1761
 - 3 b 1762 - 1775
 - 4 1776 - 1806
 - [H0003] 1809
 - 5 1807 - 1828
 - 6 1829 - 1849
 - 7 1809 - 1857
 - 8 1842 - 1860
 - 9 1850 - 1861
 - 10 1861 - 1871
 - 11 1872 - 1881
 - 12 1882 - 1894
 - 13 1895 - 1909
 - 14 1909 - 1929
 - 15 1930 - 1948
 - 16 1949 - 1991
- G Andra befintliga längder
- H II Flyttningshandlingar
- H V a Lysningshandlingar
- H V b Lysningskautionsböcker

<- Dölj, Uppdatera

Död- och begravningsböcker

Referenskod : SE/ULA/10414/F

Serie Tillhör arkiv : Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län

Se de skannade volymerna med SVARs webbtjänst

Köp eller låna mikrokort med SVARs webbtjänst

	Om serien	Förteckning	
Volymer (20 st)			
Referenskod	Tid	Bilder	Svarnr Anmärkning
- [H0001]	1653 - 1686		Se C:1.
- [H0002]	1687 - 1697		Se C:2.
1	1698 - 1729		
2	1730 - 1746		
3 a	1747 - 1761		
3 b	1762 - 1775		
4	1776 - 1806		
- [H0003]	1809		Se A I:7. Döda i Stjärnsund.
5	1807 - 1828		
6	1829 - 1849		Innehåller även anteckningar om begravningsavgifter, odat.
7	1809 - 1857		Stjärnsund.
8	1842 - 1860		Duplett.
9	1850 - 1861		
10	1861 - 1871		Med förteckning över äldre personer i Husby. Upprättat 1870.
11	1872 - 1881		
12	1882 - 1894		
13	1895 - 1909		T o m 1909-04-14, nr 30
14	1909 - 1929		Fr o m 1909-04-17, nr 31
15	1930 - 1948		AC4818

Kan man förenkla källhänvisningen?

Måste man vara så utförlig?

1. Kan man strunta i eller förkorta arkivinstitutionen?
2. Måste vara så utförlig med arkivbildarens namn?
3. Kan man inte strunta i årtalen?

Kan man förenkla 1 (forts.)

Start | Aktuellt | Arkivguide | Om NAD | För dataleverantörer
Sökhjälp | FAQ | Ny sökning | Senaste sökningen

NATIONELL ARKIVDATABAS
VERSION 1.5.1.11

Sök

Personer och institutioner | Orter | **Arkiv** | Arkivinstitutioner

Arkiv [Mer info](#)
Omfattar grundläggande uppgifter om arkivbestånd, i huvudsak titel, tidsomfång och hänvisning till förvarande institution.

stenkyrka kyrkoarkiv

Sök i: titel titelns början alla fält Matcha hela ord

[Visa fler sökbegrepp](#)
Sökning i titel och i arkivtypen **Arkiv**.

Din sökning på **stenkyrka kyrkoarkiv** gav **2** träffar. 10 Rader/sida

Typ	Referenskod	Titel	Tillhör arkiv	Institution
1 Arkiv	SE/GLA/13501	 Stenkyrka kyrkoarkiv	Stenkyrka kyrkoarkiv	Landsarkivet i Göteborg
2 Arkiv	SE/VILA/23075	 Stenkyrka kyrkoarkiv	Stenkyrka kyrkoarkiv	Landsarkivet i Visby

« < 1 > »

Kan man förenkla 1 (forts.)

Start | Aktuellt | Arkivguide | Om NAD | För dataleverantörer
Sökhjälp | FAQ | Ny sökning | Senaste sökningen

NATIONELL ARKIVDATABAS
VERSION 1.5.1

13501 Stenkyrka kyrkoarkiv
Se även: SE/SVAR/GLA-133140097 Stenkyrka kyrkoarkiv
Se även: SE/GLA/13608/H VII Bilagor till kartor
Kartor och ritningar från Kartia
~ Kart- och ritningssamlingen
A I Husförhörslängder
A II a Församlingsböcker, inbunda
A II b Församlingsböcker, lösblad
A III Böcker över obefintliga
A IV a Församlingsliggare
A IV c Emigrantregister
A IV d Personakter för avlidna och dödförklarade
A V Församlingsregister
A VI a Avgångsregister
A X Register över kyrkotillhöriga
B In- och utflytningslängder
C Födelse- och dopböcker
C X Dopbok fr.o.m. 1991-07-01
D I Konfirmationsböcker
D II Kommunionlängder
D X Konfirmationsbok fr.o.m. 1991-07-01
E Lysnings- och vigselböcker
E I Äktenskapsbok
E X Vigselbok fr.o.m. 1991-07-01
F Död- och begravningsböcker
F X Begravningsbok fr.o.m. 1991-07-01
G I Redoörelser för folkmännen (statistik)

<- Dölj, Uppdatera

Födelse- och dopböcker

Referenskod : SE/GLA/13501/C
Serie Tillhör arkiv : Stenkyrka kyrkoarkiv
Se de skannade volymerna med SVARs webbtjänst
Köp eller låna mikrokort med SVARs webbtjänst

	Om serien	Förteckning	
Allmän anmärkning			
Serien inbunden.			
Volym (13 st)			
Referenskod	Tid	Bilder	Anmärkning
1	1779 - 1808		Häri även vigsel- och dödböcker samma år.
2	1809 - 1827		Häri även vigsel- och dödböcker samma år.
3	1827 - 1854		Häri även vigselbok 1827-1840 samt dödbok 1827-1854.
4	1846 - 1847		Häri även vigselbok 1846, 1859-1860 samt dödbok 1846. Kladd.
5	1855 - 1861		

Kan man förenkla 1 (forts.)

Kan man strunta i eller förkorta arkivinstitutionen?

Fullständig: Landsarkivet i Göteborg, Stenkyrka kyrkoarkiv
(SE/GLA/13501/), C:1 Födelse- och dopböcker 1779-1808, fol 231r

Förenklad dokumentation GLA, Stenkyrka C:1 1779-1808 fol 231r

Förenklad presentation 1: Stenkyrka C:1 1779-1808 fol 231r

Förenklad presentation 2: Stenkyrka C:1 fol 231r

r = recto = framsidan

Kan man förenkla 1 (forts.)

- GLA: Landsarkivet i Göteborg
- HLA: Landsarkivet i Härnösand
- KrA: Krigsarkivet
- LLA: Landsarkivet i Lund
- MSA: Malmö stadsarkiv
- RA: Riksarkivet
- SSA: Stockholms stadsarkiv
- SVAR: SVAR – Svensk Arkivinformation
- VaLA: Landsarkivet i Vadstena
- ViLA: Landsarkivet i Visby
- VA: Värmlandsarkiv i Karlstad
- ÖLA: Landsarkivet i Östersund

Kan man förenkla 2 (forts.)

Måste vara så utförlig med arkivbildarens namn?

Start | Aktuellt | Arkivguide | Om NAD | För dataleverantörer
Sökhjälp | FAQ | Ny sökning | Senaste sökningen

NATIONELL ARKIVDATABAS
VERSION 1.5.1.1

Sök

Personer och institutioner | Orter | **Arkiv** | Arkivinstitutioner

Arkiv [Mer info](#)
Omfattar grundläggande uppgifter om arkivbestånd, i huvudsak titel, tidsomfång och hänvisning till förvarande institution.

husby kyrkoarkiv

Sök i: titel titelns början alla fält Matcha hela ord

[Visa fler sökbegrepp](#)
Sökning i titel och i arkivtypen **Arkiv**.

Din sökning på **husby kyrkoarkiv** gav **16** träffar. 10 Rader/sida

Typ	Referenskod	Titel	Tillhör arkiv	Institution
1 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133200026	Husby	Husby	Svensk Arkivinformation Ramsele
2 Arkiv	SE/ULA/10414	Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län	Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län	Landsarkivet i Uppsala
3 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133010080	Husby-Långhundra	Husby-Långhundra	Svensk Arkivinformation Ramsele
4 Arkiv	SE/ULA/10417	Husby-Långhundra kyrkoarkiv	Husby-Långhundra kyrkoarkiv	Landsarkivet i Uppsala
5 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133040038	Husby-Oppunda	Husby-Oppunda	Svensk Arkivinformation Ramsele
6 Arkiv	SE/ULA/10418	Husby-Oppunda kyrkoarkiv	Husby-Oppunda kyrkoarkiv	Landsarkivet i Uppsala
7 Arkiv	SE/SVAR/ULA-133040039	Husby-Rekarne	Husby-Rekarne	Svensk Arkivinformation Ramsele
8 Arkiv	SE/ULA/10419	Husby-Rekarne kyrkoarkiv	Husby-Rekarne kyrkoarkiv	Landsarkivet i Uppsala
9 Arkiv	SE/SSA/1517	Husby-Sjuhundra kyrkoarkiv	Husby-Sjuhundra kyrkoarkiv	Stockholms stadsarkiv

Kan man förenkla 2 (forts.)

- Det fanns Husby hos olika arkivinstitutioner: SVAR, ULA, SSA.
 - Risk för sammanblandning
- 'Vårt' Husby är egentligen två olika arkiv i NAD: "Husby" och "Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län"
 - Husby: SE/SVAR/ULA-133200026 (dvs mikrokort)
 - Husby kyrkoarkiv, Dalarnas län: SE/ULA/10414 (originalhandlingen eller SVARS digitala tjänst)
- Genom att ange arkivinstitution (SVAR eller ULA) kan otydliga som uppstår genom att bara skriva "Husby" undanröjas.

Kan man förenkla 3 (forts.)

Kan man inte strunta i årtalen?

Hedemora församling					
Landsarkivet i Uppsala		SVAR mikrofiche		Genline	
AI:4a	1725-1742	AI:7a	1728-1743	AI:5	1728-1743
AI:4b	1725-1743	AI:7b	1731-1743	AI:4	1731-1743
AI:5	1737-1753	AI:5	1738-1751	AI:6	1738-1756
AI:6a	1742-1760	AI:4a	1747-1758	AI:8	1747-1758
AI:6b	1742-1760	AI:4b	1744-1747	AI:7	1744-1747
AI:7a	1744-1758	AI:6a	1745-1759	AI:9	1760-1780
AI:7b	1744-1758	AI:6b	1744-1758	AI:13	1744-1758

Genline = Ancestry!

Kan man förenkla 3 (forts.)

Följande tre kortfattade källhänvisningar pekar alltså på samma uppslag (det första) i samma husförhörslängd:

- Hedemora AI:7b fol. 3.
- Hedemora AI:6b fol. 3.
- Hedemora AI:13 fol. 3.

För att kargöra detta är det bättre att ange arkivinstitution och om möjligt referenskod i NAD:

- ULA, Hedemora kyrkoarkiv (SE/ULA/10388) AI:7b 1744-1758 fol. 3.
- SVAR, Hedemora (SE/SVAR/ULA-133200023) AI:6b 1744-1758 fol. 3.
- Genline/Ancestry, Hedemora AI:13 1744-1758 fol. 3.

Kan man förenkla 3 (forts.)

Följande två kortfattade källhänvisningar pekar INTE på samma uppslag (det första) i samma husförhörslängd:

- Hedemora AI:6b 1742-1760 sid. 21.
- Hedemora AI:6b 1744-1758 fol. 21.

På samma sätt som ovan:

- ULA, Hedemora kyrkoarkiv (SE/ULA/10388) AI:6b 1742-1760 fol. 3.
- SVAR, Hedemora (SE/SVAR/ULA-133200023) AI:6b 1744-1758 fol. 3.

Källhänvisningar när handlingar upprättas i mer än ett exemplar

- Mantalslängder upprättades normalt sett i minst 2, ibland tre exemplar
 - Kammarens exemplar. Finns nu i Riksarkivet
 - Länstyrelsens exemplar. Finns i respektive Landskontors arkiv på landsarkiven
 - Häradsskrivarens exemplar. Finns (om bevarat) i häradsskrivarens arkiv.
- Eftersom alla exemplar ett år inte har beverats kan de olika serierna komplettera varandra.
- Även om alla exemplar ett år beverats kan de innehålla marginellt olika information.
- Därför är det viktigt att tala om vilket exemplar man använt.

Källhänvisningar när handlingar upprättas i mer än ett exemplar (forts.)

Mantalslängder i Riksarkivet (samma by i en Sörmländsk socken, men olika år)

- Riksarkivet. Mantalslängder 1642-1820 (SE/RA/55203). Södermanlands län 82, 1751, sid. 702f.
- Exempel 13 Riksarkivet. Mantalslängder 1642-1820 (SE/RA/55203). Livgedinget 13, 1669, sid. 1199.

v = verso = baksidan

Hänvisningar till olika källor? (forts.)

Mantalslängder i Landskontorets arkiv

- Landsarkivet i Uppsala. Länsstyrelsen i Södermanlands län, Landskontoret. Ell:9 Mantalslängder 1720. Bunt "1720 4. fögd Mantalslängder", fol. 56v.

Hänvisningar till olika källor? (forts.)

Mantalslängder i Häradsskrivarens arkiv

- Landsarkivet i Uppsala. Häradsskrivarens i Gripsholms fögderi arkiv. Volym 57, Mantalslängder 1717, 1720-29. Bunt "Mantalslängd öfver Gripsholms län anno 1725", opaginerad.

Kort om digitala tjänster

GID, AID och SVAR-nummer ej tillräckliga som källhänvisningar, men kan användas som komplement.

- Genline/Ancestry, Stenkyrka C:1, fol. 231v. [GID 604.44.64200]
- GLA, Stenkyrka C:1, fol. 231v. [SVAR bildid C0042274_00135]
- GLA, Stenkyrka C:1, fol. 231v. [AID v1149.b121.s233]

Kort om digitala tjänster (forts.)

- SVARs digitala arkiv: Använd NADs uppgift om arkivinstitution och NADs övriga beteckningar
- Genline/Ancestry: Använd Genline/Ancestry som arkivinstitution
- AD Online: Använd NADs uppgift om arkivinstitution och NADs övriga beteckningar efter kontroll. Stämmer oftast men ibland kan NADs uppgift avvika från den fysiska verkligheten i arkivet!

Två exempel för att illustrerar källhänvisningarnas vikt

Exempel 1:

- Landsarkivet i Uppsala, Grytnäs kyrkoarkiv (SE/ULA/10339), JI:1 Skrivelser och resolutioner från Kungl. Maj:t, länsstyrelse, domkapitel, andra myndigheter och enskilda 1706–1761
- Jämför Genline/Ancestry, Grytnäs L:1 Kyrkl. räkenskaper 1681–1699
- Saknas hos SVAR
- Ej att förväxla med SVAR, Grytnäs (SE/SVAR/ULA-133200020/), Lla:1 Räkenskaper för kyrka 1652–1734 (som hos Genline kallas Grytnäs, Ll:1 Kyrkl. räkenskaper 1652–1734)

Två exempel för att illustrerar källhänvisningarnas vikt (forts.)

Exempel 2:

- Genline/Ancestry, Orsa DII:3 1776-1784
- SVAR, Orsa (SE/SVAR/ULA-133200042/), DII: Kommunionbok 1776-1784 (mikrokorten)
- Finns ej i hos ULA och är ej filmad av AD!
- Finns kvar hos Orsa församling!
- Orsa församling, Skattunge kyrkoarkiv DII:2 1776-1784 (originalhandlingen)